

Sygn. akt III AUa 60/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Marek Borkiewicz
Sędziowie:	SSA Ewa Cyran (spr.) del. SSO Małgorzata Kuźniacka-Praszczyk
Protokolant:	starszy inspektor sądowy Dorota Cieślík

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2014 r. w Poznaniu

sprawy z odwołania **Nadleśnictwa Ś.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

przy udziale zainteresowanego L. B.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji odwołującego Nadleśnictwa Ś.

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 4 listopada 2013 r. sygn. akt IV U 1316/13

o d d a l a apelację.

del. SSO Małgorzata Kuźniacka-Praszczyk	SSA Marek Borkiewicz	SSA Ewa Cyran (spr.)
---	----------------------	----------------------

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. decyzją nr (...) z dnia 7.02.2013r.stwierdził, że podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, ubezpieczenie chorobowe, ubezpieczenie wypadkowe i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego L. B. podlegającego ubezpieczeniom społecznym jako pracownik płatnika składek Nadleśnictwa Ś. są kwoty za okresy i wysokościach szczegółowo w niej wymienionych. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podał, że płatnik składek nie zadeklarował składek na powyższe ubezpieczenia od przychodów w

postaci świadczeń pieniężnych zwanych „pomocą finansową” wypłaconych w listopadzie 2009r., w listopadzie 2010r. i listopadzie 2011r., zwanych „dofinansowaniem do wypoczynku urlopowego” wypłaconych w lipcu 2009r., lipcu 2010r. i lipcu 2011r. i świadczeń w naturze w postaci wycieczek turystyczno-krajoznawczych we wrześniu 2009r., październiku 2010r. i wrześniu 2011r. i meczu KKS (...) -M. w P. w listopadzie 2010r., które zostały pokryte środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Płatnik składek nie naliczył też składek na ubezpieczenie społeczne w 2011r. od przychodów w naturze od udostępnienia bezpłatnie zainteresowanemu lokalu mieszkalnego.

Odwołanie od tej decyzji złożył wnioskodawca Nadleśnictwo Ś. zarzucając naruszenie prawa materialnego art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4.03.1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, gdyż świadczenia nazwane „pomocą finansową”, „dopłatą do wypoczynku indywidualnego”, „wycieczkami turystyczno-krajoznawczymi”, „dofinansowaniem na mecz” nie stanowiły świadczeń socjalnych i nie były uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby otrzymującej te świadczenia, a prawidłowo ustalił wartość pieniężną świadczenia w naturze w postaci udostępnienia bezpłatnego lokalu mieszkalnego.

Wnioskodawca wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji przez ustalenie, że powyższe przychody nie stanowią przychodu będącego podstawą wymiaru składek, a ta podstawa została prawidłowo ustalona przy nieodpłatnym udostępnieniu lokalu mieszkalnego.

Organ rentowy uznał za zasadny zarzut dotyczący przychodu w postaci udostępnienia lokalu i uwzględnił go w decyzji nr (...) z dnia 14.05.2013r. przy ustaleniu podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia w 2011r. W pozostałym zakresie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania z przyczyn podanych w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Zainteresowany L. B. oświadczył, że świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych były przyznawane prawidłowo.

Sąd Okręgowy Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Z. wyrokiem z dnia 4 listopada 2013 r. (sygn. akt.: IV U 1316/13):

W pkt.I zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z dnia 7.02.2013r. nr (...) w ten sposób że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, ubezpieczenie chorobowe, ubezpieczenie wypadkowe i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego L. B. nie wliczył świadczeń przeznaczonych na wycieczki integracyjne do C. i Ż. we wrześniu 2009r., do Ś. i nadleśnictwa P. w październiku 2010r. , do B. i nadleśnictwa D. we wrześniu 2011r. oraz na mecz KKS (...) do P. w listopadzie 2010r.

W pkt. II umorzył postępowanie w części dotyczącej przychodu z tytułu świadczenia pieniężnego w naturze w postaci udostępnienia zainteresowanemu L. B. bezpłatnego lokalu mieszkalnego

W pkt. III w pozostałym zakresie oddalił odwołanie

W Pkt. IV koszty procesu wzajemnie zniósł.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

Płatnik składek (wnioskodawca) Nadleśnictwo Ś. zatrudniał ubezpieczonych na dzień 30.11.2011r. - 88 osób i 7.05.2012r. - 81 osób,

W latach 2009-2011 u wnioskodawcy było zatrudnionych w zależności od pory roku zawsze przeciętnie od 65 do 75 pracowników,

Od dnia 1.03.2009r. obowiązuje regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w Nadleśnictwie Ś. znak (...). Według regulaminu podstawę podziału funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej stanowi

roczny plan rzeczowo-finansowy, a podstawę i zasady gospodarowania środkami funduszu stanowią postanowienia regulaminu (§ 2 ust. 1). W ramach działalności socjalnej środki funduszu przeznacza się między innymi na:

- 1) bezzwrotną lub zwrotną pomoc finansową i rzeczową w uzasadnionych przypadkach losowych,
- 2) pomoc finansową na pokrycie kosztów związanych ze zwiększonymi wydatkami na koniec roku w szczególności dla rodzin wielodzietnych,
- 3) dofinansowanie:
 - a) wypoczynku dzieci i młodzieży podczas wakacji i ferii,
 - b) działalności kulturalno-oświatowej, rekreacyjno-sportowej i rozrywkowej (w tym zakup biletów na imprezy),
 - c) zbiorowych wycieczek turystyczno-krajoznawczych organizowanych przez Nadleśnictwo Ś.,
 - d) dopłat do wypoczynku indywidualnego (§ 7 pkt 1 - 3).

Przyznawanie oraz wysokość świadczeń z funduszu uzależnione jest od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionego z zastrzeżeniem § 8 ust. 2 regulaminu. W przypadku świadczeń ogólnie dostępnych niebędących świadczeniami ulgowymi takich jak: imprezy integracyjne, dopłaty do wypoczynku indywidualnego, czy świadczenia w ramach działalności kulturalno-oświatowej i sportowo-rekreacyjnej, pożyczki mieszkaniowe oraz paczki dla dzieci do 14 roku życia przy przyznawaniu i określaniu wysokości świadczenia nie bierze się pod uwagę sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uprawnionego (§ 8 ust. 2 regulaminu).

Do korzystania z funduszu uprawnieni są między innymi pracownicy nowo zatrudnieni pracujący powyżej 6 miesięcy (§ 13 pkt Ib regulaminu, zarządzenie nr (...) Nadleśniczego k. 92 i regulamin k. 94-118 tom I akt kontroli).

Z dniem 4.05.2009r. został wprowadzony aneks nr (...) do regulaminu przewidujący, że podstawą ubiegania się o dopłatę do wypoczynku indywidualnego jest wniosek złożony przez pracownika. Dopłata do wypoczynku indywidualnego przysługuje raz w roku w kwocie 300 zł brutto.

Komisja Socjalna Nadleśnictwa na posiedzeniu w dniu 12.02.2009r. dokonała rozdziału środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych na 2009r. między innymi na pomoc finansową dla pracowników, emerytów i rencistów - 65.000 zł, dopłatę do wypoczynku indywidualnego - 24.300 zł, pozostałe wydatki, w tym paczki dla dzieci oraz działalność kulturalno-oświatową i sportowo-rekreacyjną - 30.700 zł,

Komisja Socjalna Nadleśnictwa na posiedzeniu w dniu 12.02.2010r. dokonała podziału środków zakładowego funduszu socjalnego na 2010r. między innymi na pomoc finansową - 75.000 zł, dopłaty do wypoczynku letniego - 24.200 zł i pozostałe wydatki -17.700 zł,

Na posiedzeniu w dniu 10.02.2011r. komisja socjalna dokonała podziału środków zakładowego funduszu socjalnego na 2011 r. między innymi na pomoc finansową - 78.000 zł, dopłaty do wypoczynku indywidualnego - 24.300 zł i pozostałe wydatki - 17.600 zł,

Wnioskodawca miał emerytów i rencistów w 2009r. - 143 osoby, w 2010r. -138 osób i w 2011r. - 130 osób,

Wnioskodawca jak i komisja socjalna przyjmowali podział świadczeń socjalnych zakładowego funduszu socjalnego na świadczenia niebędące ulgowymi (ogólnodostępne) jak między innymi imprezy integracyjne, dopłaty do wypoczynku indywidualnego, wyjazdy na imprezy sportowe oraz na świadczenia ulgowe jak między innymi pomoc finansowa.

Świadczenia „dopłata do wypoczynku” w latach 2009, 2010 i 2011 przyznawano w równej wysokości po 300 zł. Kryteria przyznania dofinansowania wypoczynku urlopowego zostały tak przyjęte, że:

- w 2009r. wszyscy pracownicy - 74 osoby - otrzymali dofinansowanie w kwocie po 300 zł,
- w 2010r. wszyscy pracownicy - 75 osób - otrzymali dofinansowanie w kwocie po 300 zł,
- w 2011r. wszyscy pracownicy - 75 osób otrzymali dofinansowanie w kwocie po 300 zł.

Podstawą wypłacenia tego świadczenia był wniosek pracownika. Zainteresowany od 2005r. do chwili obecnej pracuje w Nadleśnictwie Ś. na stanowisku leśniczego i otrzymał „dofinansowanie do wypoczynku urlopowego” po 300 zł w sierpniu 2009r., w sierpniu 2010r. i w sierpniu 2011r. Przyznając „dofinansowanie do wypoczynku urlopowego” wnioskodawca nie badał sytuacji życiowej, materialnej oraz rodzinnej pracowników, a świadczenie zostało przyznane i wypłacone ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Wnioskodawca przyznał i wypłacił ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych „pomoc finansową” pracownikom w latach 2009, 2010 i 2011. Wnioskodawca nie badał sytuacji życiowej, materialnej oraz rodzinnej pracowników. Pomoc zgodnie z regulaminem miała być w szczególności przyznana na pokrycie kosztów związanych ze zwiększonymi wydatkami na koniec roku dla rodzin wielodzietnych. W 2009r. i 2010r. przyznano „pomoc finansową” pracownikom posiadającym na utrzymaniu jedno lub więcej dzieci w kwocie wyższej o 20 zł, a więc zaledwie o 2,94 % od pozostałych pracowników. W 2011r. przyznano pracownikom posiadającym jedno lub więcej dzieci pomoc finansową w kwocie o 50 zł wyższą od pomocy finansowej przyznanej pozostałym pracownikom, tj. o 6,67 % wyższą. Przyznanie pomocy finansowej uzależnione było od stażu pracy (okresu zatrudnienia). Pracownicy z okresem zatrudnienia do 6 miesięcy nie mieli prawa do pomocy finansowej, a pracownicy, którzy w danym roku przepracowali ponad 6 miesięcy otrzymali pomoc finansową w wysokości 50 %. Kryteria przyznania pomocy finansowej zostały tak przyjęte dla pracowników zatrudnionych przez cały rok, że:

- w 2009r. na 77 pracowników, którym przyznano pomoc finansową 33 pracowników otrzymało pomoc w kwocie 680 zł, a 42 pracowników otrzymało pomoc w kwocie 700 zł,
- 2010r. na 75 pracowników 33 z nich otrzymało pomoc finansową w kwocie 680 zł, a 42 w kwocie 700 zł,
- 2011r. na 76 pracowników 33 z nich otrzymało pomoc w kwocie 800 zł, a 41

pracowników w kwocie 850 zł.

Pracownicy jedynie składali oświadczenie „że dochód brutto na członka rodziny z deklaracji PIT złożonej do Urzędu Skarbowego, tj. przychód minus koszty uzyskania dochodu w danym roku nie przekroczyły lub przekroczyły minimalne wynagrodzenie.

Wnioskodawca nie zadeklarował składek na ubezpieczenie społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe), ubezpieczenie zdrowotne oraz na fundusz pracy od uzyskanego przychodu z tytułu dofinansowania wypoczynku urlopowego i sfinansowania wypłaty "pomocy finansowej" ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Zainteresowany w latach 2009-2011 nie posiadał dzieci i otrzymał pomoc finansową w listopadzie 2009r. - 680 zł, w listopadzie 2010r. - 680 zł i w listopadzie 2011r. - 800 zł. Pomoc ta była wypłacana w każdym roku w dniu 29 listopada,

Wnioskodawca organizował wycieczki integracyjne, w których mogli uczestniczyć pracownicy, emeryci, renciści. Do udziału w wycieczce wystarczyło zgłoszenie chęci udziału. Nie były one uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej uczestnika. Nie mogli w niej wziąć udziału członkowie rodzin.

W okresie od 7-11 września 2009r. odbyła się wycieczka integracyjna do C. i Ż.. Wzięło w niej udział 21 pracowników. Koszty wycieczki pokrył wnioskodawca ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w kwocie 16.973,68 zł. Dofinansowanie jednego uczestnika wycieczki wyniosło kwotę 332,08 zł i wynika ona z podzielenia kosztów wycieczki przez liczbę uczestników. Zainteresowany wziął udział w tej wycieczce.

W dniach od 11-15 października 2010r. odbywała się wycieczka integracyjna do Ś. i Nadleśnictwa P.. Wzięło w niej udział 20 pracowników, koszt wycieczki 6.196,80 zł został pokryty ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a na każdego uczestnika wypadła kwota 309,80 zł. Zainteresowany także wziął udział w tej wycieczce.

W dniach od 19-23 września 2011r. odbyła się wycieczka integracyjna do B. i Nadleśnictwa D.. Wzięło w niej udział 25 pracowników. Koszt wycieczki w kwocie 7.343,15 zł został pokryty ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a dofinansowanie jednego uczestnika wyniosło kwotę 293,72 zł. Zainteresowany wziął udział także w tej wycieczce.

Uczestnicy wycieczek byli zakwaterowani w Pensjonacie. Były zawsze dwa posiłki dziennie, śniadania i obiadowe kolacje. Wnioskodawca w całości pokrył koszty tych wycieczek ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a więc koszty przejazdu, noclegów, wyżywienia i biletów wstępu do zwiedzanych obiektów. Żaden z uczestników nie dopłacał do wyjazdów.

W dniu 2.11.2010r. odbył się wyjazd integracyjny na mecz KKS (...) -M. do P.. Wzięło w nim udział 29 pracowników. Koszt w wysokości 4.769,92 zł został pokryty ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, a na jednego uczestnika przypadła kwota 164,48 zł. Zostały pokryte koszty przejazdu i cena biletów. Zainteresowany wziął udział w wyjeździe na mecz.

Płatnik składek nie zadeklarował składek na ubezpieczenia społeczne od przychodów w postaci uzyskanych świadczeń na pokrycie wycieczek integracyjnych i wyjazdu na mecz,

Zainteresowany w latach 2009-2011 zarabiał około 3.500 zł netto miesięcznie, prowadził własne gospodarstwo rolne, z którego miał roczny dochód około 60.000 zł. Był wówczas samotny i nie miał dzieci,

W okresie od 7.05.2012r. do 13.06.2012r. organ rentowy przeprowadził u wnioskodawcy kontrolę w zakresie między innymi prawidłowości i rzetelności w obliczeniach składek na ubezpieczenie społeczne.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji wydał powyższy wyrok.

Odwołanie wnioskodawcy jest częściowo zasadne. Bezsporne jest, że koszty wycieczek integracyjnych we wrześniu 2010r. do C. i Ż., w październiku 2010r. do Ś. i Nadleśnictwa P., we wrześniu 2011r. do B. i Nadleśnictwa D. oraz 2.11.2010r. na mecz KKS (...) - M. do P., wnioskodawca pokrył całkowicie środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby i uprawnionej do korzystania z funduszu (art. 8 ust. 1 w/w ustawy).

Przepis art. 8 ust. 1 w/w ustawy nie odnosi się do całości działalności socjalnej w rozumieniu art. 2 pkt. 1 tej ustawy, a jedynie do ulgowych świadczeń i usług. Regulamin może przewidywać wydatkowanie środków funduszu na inne cele mieszczące się w ramach działalności socjalnej oraz ustalać inne zasady korzystania z tych świadczeń np. powszechną dostępność na równych zasadach w zakresie imprez integracyjnych (wyrok Sądu Najwyższego z 23.10.2008r. II PK 74/08, OSNP 2012/7,8/88).

W myśl § 8 ust. 2 regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych wnioskodawcy w przypadku świadczeń ogólnodostępnych niebędących świadczeniami ulgowymi jak imprezy integracyjne przy przyznawaniu i określaniu wysokości świadczenia nie bierze się pod uwagę sytuacji życiowej i materialnej uprawnionego. Trudno przyjąć, że korzystanie z takich form działalności socjalnej jak wycieczki integracyjne i wyjazd na mecz miały być uzależnione od tzw. kryterium socjalnego, zaprzeczałoby to istocie tej usługi. Słusznie więc uczestnicy wycieczek i wyjazdu na mecz korzystali z nich na równych zasadach i uzyskany przez nich przychód nie stanowi zgodnie z § 2 ust. 1 pkt. 19 w/w rozporządzenia podstawy wymiaru składek.

W części dotyczącej przychodu z tytułu świadczenia pieniężnego w naturze w postaci udostępnienia bezpłatnego lokalu mieszkalnego należało na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. umorzyć postępowanie, gdyż wydanie wyroku w tym zakresie stało się zbędne, bo organ rentowy decyzją nr (...) z 14.05.2013r. wyłączył ten przychód.

W pozostałym zakresie odwołanie nie jest zasadne, a więc w zakresie naliczenia składek od przychodu z tytułu dofinansowania wypoczynku urlopowego i sfinansowania wypłaty „pomocy finansowej” ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Sąd ustalił stan faktyczny w oparciu o regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i aneks do niego, listy przyznania i wypłaty świadczeń, listy uczestników wycieczek i wyjazdu na mecz, rachunki i faktury, zestawienia składek, protokół kontroli i jego załączniki, zeznania świadków: J. G., S. K., C. Ł. i K. S., zeznania nadleśniczego L. K. i zainteresowanego L. B..

W § 8 ust. 2 regulaminu przyjęto jako świadczenie ogólnodostępne niebędące ulgowym, dopłatę do wypoczynku. Przy przyznaniu i określeniu wysokości tego świadczenia nie bierze się pod uwagę sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Pomoc finansową przyjęto jako świadczenie ulgowe. Świadczenia te wypłacił wnioskodawca ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Przyznane świadczenia „dofinansowanie wypoczynku urlopowego” jest typowym świadczeniem ulgowym. Przyznanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych powinny być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Nie ma w tym zakresie wyjątków (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16.09.2009r. I UK 121/09, Lex nr 537030). Ta podstawowa zasada dysponowania środkami funduszu została określona w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Wszyscy pracownicy, w tym zainteresowany, otrzymali w latach: 2009, 2010 i 2011 dofinansowanie (dopłatę) do wypoczynku urlopowego o jednakowej wartości po 300 zł z pominięciem tej podstawowej zasad, przez co nie mogą być ocenione w sensie prawnym jako świadczenia socjalne i nie mogą korzystać z uprawnień przyznanych tym świadczeniom przez system ubezpieczeń społecznych.

Świadczenia „pomocy finansowej” wypłacono w latach 2009, 2010 i 2011 z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych także z pominięciem tej podstawowej zasady. Nie badano sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników. Pracownicy w tym zakresie nie składali żadnych wniosków o przyznanie tych świadczeń ani oświadczeń o swojej sytuacji. Otrzymali oni „pomoc finansową” w równej wysokości za wyjątkiem pracowników posiadających na utrzymaniu jedno lub więcej dzieci, którzy otrzymali w latach 2009 i 2010 pomoc wyższą o 20 zł, a w 2011r. wyższą o 50 zł. Pomoc finansowa w oparciu o § 7 pkt 2 regulaminu powinna być skierowana w szczególności dla rodzin wielodzietnych. Pozbawiono pomocy finansowej osób, które nie przepracowały 6 miesięcy, a osoby, które przepracowały w danym roku więcej niż 6 miesięcy otrzymały pomoc finansową w wysokości 50 %. Uzależnienie pomocy finansowej od stażu pracy w oczywisty sposób narusza art. 8 ust. 1 w/w ustawy i § 8 ust.1 regulaminu.

Wyżej wskazani świadkowie oraz słuchany za wnioskodawcę nadleśniczy L. K., a także zainteresowany zgodnie zeznali, że przyznawanie świadczeń w postaci pokrywania kosztów wycieczek integracyjnych, dofinansowania do wypoczynku urlopowego i pomocy finansowej wnioskodawca jak i komisja socjalna nie uzależniali od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu, nie składali oni oświadczeń odnośnie tej sytuacji. Wprawdzie nadleśniczy L. K. zeznał, że w przypadku świadczeń ulgowych pracownicy składali oświadczenia o przychodzie, ale oświadczenia te były jedynie o treści przewidzianej w § 8 ust. 3 regulaminu. Przy przyznawaniu dopłat do wypoczynku urlopowego i pomocy finansowej - jak wynika z zeznań powyższych świadków i zainteresowanego - pracownicy nie składali nawet takich oświadczeń. Świadek J. G. wyraźnie zeznał, że komisja socjalna, której jest przewodniczącym, od 2004r. nie znała sytuacji materialnej pracowników, bo nie znała dochodów małżonka. Wpłaty więc dofinansowania do wypoczynku urlopowego po 300 zł w sierpniu 2009r., w sierpniu 2010r. i w sierpniu 2011r. i pomocy finansowej (w listopadzie 2009r. – 680 zł, w listopadzie 2010r. - 680 zł i w listopadzie 2011r. - 800 zł) nie mają charakteru socjalnego, gdyż nie wiążą ich otrzymania z kryterium socjalnym. Dlatego należy je uznać za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 w/w ustawy o podatku dochodowym od osób, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd I instancji uznał, iż w tym zakresie należało oddalić odwołanie, a koszty procesu na podstawie art. 100 k.p.c. i art. 99 k.p.c. wzajemnie znieść.

Wyrok ten w apelację w pkt. III i IV zaskarżył odwołujący płatnik Nadleśnictwo Ś. zarzucając:

1) naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

- § 2 ust. 1 pkt. 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe - przez jego błędną wykładnię, polegającą na dowolnym przyjęciu, że warunkiem uznania, iż dane świadczenie nie stanowi podstawy wymiaru składek, jest uzależnienie jego wypłaty od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej świadczeniobiorcy, w sytuacji, gdy w/w przepis warunku takiego nie formułuje, a stanowi jedynie, że podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych;

- art. 8 ust. 1 w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych (dalej: ustawy o ZFŚS) - przez jego błędną wykładnię, polegającą na dowolnym przyjęciu, że „dofinansowanie do wypoczynku urlopowego” jest „typowym świadczeniem ulgowym”, w sytuacji, gdy ustawa o ZFŚS nie zawiera legalnej definicji „świadczenia ulgowego”, pozostawiając regulacji regulaminowej zakwalifikowanie danego świadczenia do określonej grupy świadczeń, tj. świadczeń ulgowych lub nieulgowych;

2) naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 k.p.c. i 328 § 2 k.p.c. - przez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, zwłaszcza w zakresie zasadności przyznania zainteresowanemu świadczeń w postaci „pomocy finansowej”, czego skutkiem było błędne ustalenie, że płatnik składek nie uzależniał przyznania tych świadczeń od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej świadczeniobiorcy, w sytuacji, gdy w rzeczywistości przyznanie tych świadczeń i ich wysokość uzależnione były od spełnienia kryteriów, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS, a które to kryteria zostały sprecyzowane w obowiązującym u płatnika regulaminie ZFŚS.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez uznanie, że świadczenia pod nazwą „dopłata do wypoczynku urlopowego” oraz „pomoc finansowa”, otrzymane przez zainteresowanego L. B., w terminach i wysokościach wskazanych w decyzji ZUS O/ Z. nr (...) z dnia 7 lutego 2013 r., nie stanowią przychodu będącego podstawą wymiaru składek na jego ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy.

Pozwany organ rentowy nie złożył odpowiedzi na apelację.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja okazała się bezzasadna.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I Instancji przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, a zebrany materiał poddał wszechstronnej ocenie z zachowaniem granic swobodnej oceny dowodów przewidzianej przez art. 233 § 1 k.p.c. Na tej podstawie Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne, które tutejszy Sąd w pełni podziela i przyjmuje za własne bez potrzeby ponownego ich przytaczania. W świetle powyższego zarzuty apelacji nie mogły prowadzić do zmiany bądź uchylecia zaskarżonego wyroku.

Istota sporu w analizowanej sprawie sprowadzała się do rozstrzygnięcia czy kwoty świadczeń wypłaconych zainteresowanemu w wysokości i za okresy podane w zaskarżonej decyzji można zaliczyć do świadczeń socjalnych w myśl § 2 ust. 1 pkt. 19 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Artykuł 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 1998 r. nr 137 poz.887 z późn. zm) stanowi, iż podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe pracowników, jest przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Szczegółowe zasady ustalania podstawy wymiaru składek, z uwzględnieniem ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach społecznych oraz wyłączenia z podstawy wymiaru składek niektórych rodzajów przychodów zostały określone w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 19 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. 1998 r. nr 161 poz. 1106).

Przychodem ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy zgodnie z art. 12 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych są wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Zważyć jednak należy, iż kwoty uzyskane przez pracowników z funduszu świadczeń socjalnych, pomimo tego, że mieszczą się w ogólnej definicji przychodu, nie stanowią podstawy wymiaru składek na podstawie § 2 ust 1 pkt 19 cyt. wyżej rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Zgodnie z treścią art. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. 1996 nr 70 poz. 335 ze zm.) użyte w ustawie określenie działalność socjalna oznacza: usługi świadczone przez pracodawców na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową,

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. 1996 nr 70 poz. 335 ze zm.) przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Wskazać należy, iż to pracodawca gospodaruje środkami funduszu, dokonuje podziału środków funduszu na poszczególne rodzaje działalności socjalnej i przyznaje poszczególnym uprawnionym świadczenia finansowane z funduszu na zasadach określonych w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Z funduszu mogą być finansowane tylko te rodzaje działalności socjalnej, które są objęte ustawową definicją pojęcia „działalność socjalna”. Swoboda regulacji w regulaminie zasad przyznawania indywidualnych świadczeń jest ograniczona ustanowioną przez ustawodawcę w art. 8 ust. 1 cyt. ustawy ogólną zasadą, że przyznawanie tych świadczeń ma być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

Przy ocenie sytuacji materialnej pracownika należy więc brać pod uwagę dochody pracownika osiągnięte poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie z pracownikiem.

Fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach.

Stanowisko takie znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego np. w wyroku z dnia 16 września 2009r. sygn. akt I UK 121/09 cyt.: „2. Przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych powinny być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Nie

ma w tym zakresie wyjątków. Nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tej zasady".

Art. 8 ust. 1 cyt. ustawy, wyraźnie powiązał zasady korzystania z ulgowych usług i świadczeń z sytuacją życiową, rodzinną i materialną osób uprawnionych. Jest to tzw. kryterium socjalne, którego przyjęcie przez ustawodawcę prowadzi do wniosku, że jest wykluczone przyznawanie ulgowych usług i świadczeń z Funduszu ogółowi zatrudnionych w tej samej wysokości, według zasady "każdemu po równo". Doświadczenie życiowe pokazuje zarazem, że jest mało prawdopodobne, by dwie osoby uprawnione pozostawały w jednakowej sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej, a tylko taka (lub bardzo zbliżona) pozwalałaby na przyznanie świadczeń w tej samej wysokości. Tym bardziej więc możliwość taką należy wyłączyć, gdy uprawnionymi jest kilka, kilkanaście czy kilkadziesiąt osób. Sprzeczne z ustawą jest więc wydatkowanie środków funduszu niezgodnie z zasadą ich przyznawania według kryterium socjalnego, to jest kryterium uzależniającego przyznawanie ulgowych usług i świadczeń wyłącznie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu (por. wyrok Sądu Najwyższego wraz z uzasadnieniem z dnia 20 sierpnia 2001 r., I PKN 579/00, OSNP 2003 nr 14, poz. 331).

Sąd Apelacyjny podziela wywody poczynione przez Sąd Najwyższy w przytoczonych orzeczeniach i ich uzasadnieniach.

Niesłusznie apelujący zarzucił naruszenie § 2 ust. 1 pkt. 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe - przez jego błędną wykładnię, polegającą na dowolnym przyjęciu, że warunkiem uznania, iż dane świadczenie nie stanowi podstawy wymiaru składek, jest uzależnienie jego wypłaty od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej świadczeniobiorcy, w sytuacji, gdy w/w przepis warunku takiego nie formułuje, a stanowi jedynie, że podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Jest to przepis wykonawczy wydany na podstawie delegacji ustawowej tymczasem zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. 1996 nr 70 poz. 335 ze zm.) przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Przepis rangi ustawowej określa więc, iż przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej.

Nietrafny okazał się także zarzut naruszenia art. 8 ust. 1 w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych (dalej: ustawy o ZFŚS) - przez jego błędną wykładnię, polegającą na dowolnym przyjęciu, że „dofinansowanie do wypoczynku urlopowego” jest „typowym świadczeniem ulgowym”, w sytuacji, gdy ustawa o ZFŚS nie zawiera legalnej definicji „świadczenia ulgowego”, pozostawiając regulacji regulaminowej zakwalifikowanie danego świadczenia do określonej grupy świadczeń, tj. świadczeń ulgowych lub nieulgowych.

Regulamin bowiem wydany na podstawie art. 8 ust.2 cyt. ustawy musi uwzględniać zasadę, iż przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej. Postanowienia regulaminu wykorzystania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych wydanego na podstawie art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 592 ze zm.) są wiążące w zakresie określającym tryb przyznawania pracownikom świadczeń, w sposób uwzględniający indywidualną ocenę każdego przypadku w odniesieniu do ustanowionych kryteriów. Pominięcie tego trybu powoduje, że przyznane świadczenia nie mogą zostać uznane za finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.).

(por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2012 r., I UK 140/12, LEX nr 1211542).

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że świadczenia w postaci pomocy finansowej w miesiącu listopadzie 2009,2010,2011 oraz dopłata do wypoczynku w miesiącu lipcu 2009,2010,2011 wypłacone były zainteresowanemu bez oceny sytuacji materialnej i życiowej a więc wbrew zasadzie wynikającej z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym

funduszu świadczeń socjalnych. Oznacza to, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych prawidłowo świadczenie to uznał za przychód.

Zważyć w tym miejscu należy, iż art. 8 ust. 1 cyt. ustawy, wyraźnie powiązał zasady korzystania z ulgowych usług i świadczeń z sytuacją życiową, rodzinną i materialną osób uprawnionych. Podkreślić trzeba, że zasada wyrażona w art. 8 ust. 1 ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, wyraża się w związku pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia, a łącznie rozpatrywaną, sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Im sytuacja osoby uprawnionej jest gorsza, tym wyższe przysługuje jej świadczenie. O spełnieniu kryterium socjalnego nie może być mowy bez indywidualnej analizy sytuacji każdej uprawnionej do skorzystania z funduszu osoby. Fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatem są rodziny (a nie tylko pracownicy) o najniższych dochodach. Nadto istotne jest także ustalenie takich progów dostępności świadczeń, jak i takie zróżnicowanie ich wysokości aby urzeczywistnić ustawowy cel Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych tj. niwelowanie różnic w poziomie życia pracowników.

Odwołujący pracodawca w analizowanej sprawie winien był dokonać analizy sytuacji życiowej, materialnej i osobistej zainteresowanego przed przyznaniem świadczenia z tytułu pomocy finansowej oraz dopłaty do wypoczynku. Nie musi to przy tym wiązać się z podejmowaniem nadzwyczajnych działań ze strony pracodawcy, generowaniem dodatkowych sił i środków. Zdaniem Sądu Apelacyjnego wystarczające byłoby złożenie przez każdego pracownika oświadczenia o wysokości dochodu na jednego członka rodziny ze wskazaniem ile osób i w jakim wieku składa się na rodzinę pracownika. Taka informacja ujmowałaby w istocie nie tylko dochody pracownika osiągnane u odwołującego, ale także dochody pracownika osiągnane poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym z pracownikiem. Powyższe obrazuje zarówno sytuację osobistą, rodzinną jak i materialną, jak tego wymaga ustawa. Stanowisko takie jest prezentowane zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego jak i literaturze przedmiotu.

W tej sytuacji przychód osiągnięty przez zainteresowanego szczegółowo określony w zaskarżonej decyzji stanowi podstawę wymiaru składek w myśl art. 18 ust. 1 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z § 1 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106).

Mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne i rozważania prawne, Sąd Apelacyjny w Poznaniu, Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uznał, że złożona apelacja jest bezzasadna i na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł o jej oddaleniu.

del. SSO Małgorzata Kuźniacka-Praszczyk	SSA Marek Borkiewicz	SSA Ewa Cyran (spr.)
---	----------------------	----------------------